

Sakmė apie Juodąjį Riterį

Apsiblaususiose senojo vaidilos akyse žaidė laužo liepnos atspindžiai. Senolis pažvelgė į dangų – švininiai debesys buvo tamsesni, nei paprastai. Artinosi pūga... bet neskubriai. Laiko pakaks. Vaidila kilstelėjo savo drebančią, senatvinėmis dėmėmis išmargintą ranką. Kitoje laužo pusėje susispietęs klegančių genties vaikų būrys žaibiškai nutilo. Pilkojo Bokšto papėdėje įsivyravo pagarbi tyla. Į protėvių apsiaustus susisupę berniukai ir mergaitės tirtėjo nuo šalčio, bet nieko nebuvo galima pakeisti – klausytis sakmės jaukiame bokšto prieglobstyje nedera; tik jaučiant, kaip begalinės žiemos speigas skverbiasi iki pat kaulų smegenų ir tolumoje girdint gūdžius žmogžvėrių stūgavimus buvo galima iki galo suvokti legendos prasmę. Dusliai atsikosėjęs, bedantis vaidila pradėjo pasakoti istoriją, perduodamą iš kartos į kartą jau taip seniai, kiek tik gentis bepajėgė prisiminti.

- Seniai seniai, kai pasaulis dar buvo jaunas, laukai žali, o dangus - mėlynas, šiose žemėse viešpatavo galingos žmonių karalystės. Joms nebuvo baisios nei gamtos negandos, nei nakties tamsoje tykantys laukiniai padarai – vienintelis dalykas, su kuriuo mūsų protėviai nepajėgė susidoroti buvo jų pačių godumas. Kiekvienas troško daugiau, nei turėjęs, o gavęs, ko norėjęs, užsimanydavo dar; tai tęsėsi tol, kol galiausiai nebeliko žemių, turtų ar valdžios, kurią būtų įmanoma pasidalinti taikiai. Kilo karas, žiaurus ir siaubingas. Didžiosios Rytų ir Vakarų armijos žvangino kalavijais nesibaigiančiuose mūšiuose; žalieji senojo pasaulio laukai nusidažė raudonai. Neišsemiamas godulys privalėjo būti sustabdytas. Taigi, dievai, nebegalėdami pakęsti liejamo kraujo, prakeikė žmoniją ir viską, kas jai buvo brangu. Akimirksniui pasaulis paskendo liepsnose, sugriovusiose miestus ir plėnimis pavertusiose pilių mūrus – o tada saulė aptemo ir stojo tamsa. Žydrąjį dangų užtraukė pilki debesys: prasidėjo žiema, labiau naikinanti nei dievų ugnis. Kas nepražuvo nuo nepakeliamo speigo, buvo paliestas iš dangaus krentančio klampaus, juodo sniego. Jo šaltis sudegindavęs žmones iš vidaus ar dar baisiau – paversdavęs juos stūgaujančiais siaubūnais, klajojančiais po pasaulį iki šių dienų. Viskas, dėl ko kovėsi didžiosios armijos, buvo prarasta.

- Bet karas nesibaigė, anaipol – prakeiktoje, bevaisėje žemėje virė paskutiniai beviltiški mūšiai; protėvių neapykanta vienas kitam buvo pernelyg didelė. Visgi galutinės pergalės nepajėgė pasiekti nė viena pusė. Vakarų armijos generolui ėmė trūkti kantrybė. Nematydamas kito būdo pribaugti nerimstančius priešus, jis issiuntė savo geriausią kareivį – Juodąjį Riterį - į pačią žiemos ir speigo širdį. Tenai, niekieno žemėje, į kurią abiejų kariuomenių vadai bijojo įkelti koją, riteris privalėjęs surasti sugriautą miestą, kuriame begyvena tik monstroi, o jame - Pilkąjį Bokštą. Pačioje bokšto viršūnėje pražuvusio miesto burtininkai paslėpę savo magijos ir alchemijos pagrindu sukurtą slaptą ginklą. Generolas buvo tikras, jog tik šio ginklo dėka įmanoma pagaliau pakeisti karo eigą.

- Išklaušęs armijos vado įsakymus riteris nedvejodamas išgalando savo aštriausią kalaviją, užtaisė taikliausią arbaletą ir, pasidabinęs užkeikimais siuvinėtu apsiaustu, išsiruošė į žygį. Karžygi „Juoduoju“, šiaip ar taip, vadino ne dėl jo šarvų spalvos ar rūstaus veido – juoda buvo jo širdis, vienintelis riteriui rūpėjęs dalykas buvo pergalė. Kad ją pasiektų, kareivis pasiryžęs žygiuoti per patį pragarą; jo kelias būtent ten ir vedė. Juodasis Riterio apsiaustas susiliejo su tamsiu, antgamtišku žemę nuklojusiu sniegu. Nematomas it šmėkla

karžygys sparčiai keliavo generolo nurodytu maršrutu – kol išdžiūvusios upės deltoje jam tako nepastėjo didžiulė Rytų armijos stovykla.

- Kraujo raudonumo vėliavomis padabintos palapinių eilės skendėjo graudžiose tamsiojo sniego paliestųjų aimanose. Dievų prakeikimas rytiečiams smogė taip pat smarkiai, kaip ir vakariečiams. Keli šimtai tų, kurie vis dar pastovėjo ant kojų, grūdosi prie stovyklos centre įtaisytos pakylas: vyko karo lauko teismas. Juodasis riteris nutirpo – teisiamasis vilkėjo gerai pažįstamu mėlynu uniforminiu durtiniu. Tai buvo į nelaisvę pakliuvęs vakarų armijos žynys. Riteris ilgai nedvejojo – kaip viesulas įsiveržęs į rytiečių gretas vienu mostu perkirto belaisvio pančius. Pasičiupęs žynį už pakarpos ir ištikimuoju kalaviju iškapojęs tuziną priešų vyrų, karžygys pasileido tolyn į sniego dykynes: tolumoje kaupėsi pražūtinga audra, kurioje kareivis tikėjosi pasislėpti. Žynį riteris išgelbėjo ne iš širdies gerumo – jei šis nebūtų vilkėjęs saviškių uniforma, Juodasis veikiausiai nė piršto nebūtų pakrutinęs.

- Diena vijo naktį, naktis – dieną, o nuožmiausias rytų armijos batalijonas nenuilsdamai persekiojo mūsų herojus. Bėgant išaiškėjo, jog susidūrimas upės deltoje nebuvo sutapimas – žynys tiksliai žinojęs, kur stūgso Pilkasis Bokštas. Vakarų generolas numanęs, jog burtininką galėjo paimti į nelaisvę, dėl to riterį šiuo keliu ir pasiuntęs. Vyrams besikalbant, vėjas įsismarkavo: audra pagaliau pasiekė bėglius.

- Tai buvo viesulas, kurį išvydę išgyvena nedaugelis: žemę pliekė siaubingi sniego ir ledo verpetai, kuriuos sekė dar klaikesnė žaibų lavina. Bet griauanti gamtos stichijos jėga buvo niekis, palyginus su dievų prakeiksmu. Pasislėpę tarp uolų ir įsisupę į magišką apsiaustą bėgliai su siaubu žvelgė į jų persekiotojus pasitinkančią lemtį. Rytiečių batalijonui vadovavo Baltasis riteris – pagarsėjęs karvedys, toks pat nuožmus ir bebaimis kaip vakarietis Juodasis. Nė akimirkos nedvejodamas jis įsakė savo vyrams žygiuoti pirmys, tiesiai audros akin.

- Užkeikimais išmargintų apsiaustų neturėjo nė vienas jų. Kas ištvėrė audrą, netrukus pražuvo nuo prakeiksmo – Juodasis riteris stebėjo, kaip Baltajam krito dantys, slinko plaukai, iš visų kūno porų veržėsi kraujas. Karžygiui buvo liūdna. Galbūt kažkada prieš karą Baltasis turėjęs draugų, šeimą, normalų gyvenimą – ir štai pražuvęs čia, pačių dievų apleistoje dykynėje, vykdydamas užduotį, kurios tikslas buvo tokios pat beprasmiškos dviejų bėglių mirtys. Nepaisant žyniuonio protestų, riteris užtruko visą naktį, kol palaidojo rytiečių batalijono karius. Išaušus rytui porėlė patraukė tolyn – sugriautojo miesto link.

- Nežmoniškas šaltis laužė keliauninkų kaulus, tad priekyje išvydę tamsius miesto mūrus jie naiviai tikėjosi rasią saugų prieglobstį nuo pūgos. Vylėsi berdzdziai – sugriautos senojo pasaulio didybės labirintuose vėjo kauksmą pakeitė kur kas šiurpesnės žmogžvėrių aimanos. Griuvėsiai buvo tapę prieglobsčiu tiems, iš kurių prakeiksmas atėmė netgi žmogišką pavidalą – siaubūnams, niokojantiems viską, kas tik pasitaiko kelyje. Nieko keista, kad abiejų armijų vadai nedrįso prie šių žemių artintis.

- Daugel dienų riteris su žyniu skverbėsi tarp karo nuniokotų griuvenų, baimindamiesi kurti ugnį ar kitais būdais išsiduoti stūgaujantiems monstrams. Bet karžygio maisto atsargos jau buvo besibaigiančios, o iki Pilkojo Bokšto dar likęs gerokas kelio gabalas. Palyginus su bado kančiomis, mirtis nuo žmogžvėrių nagų nebeatrodė tokia baisi. Susitaikę su neišvengiamu likimu keliauninkai įsidirasino: išgirdę įtartiną bruzdėjimą netoliese stovinčio pastato griuvėsiuose nusprendė susidurti su monstra is akis į akį. Kokia buvo jų nuostaba, kai suvokė, jog triukšmą kėlė ne siaubūnai, o nedidelė išgyvenusių miestelėnų grupelė! Apskurę

ir išvargę miestiečiai mūsų herojus pasitiko su džiaugsmu, siūlydami maistą ir prieglobstį mainais už naujienas iš plačiojo pasaulio. Išgirdę apie nesibaigiantį karą žmogeliai palūžo – pergale ar pralaimėjimas jų nedomino niekada, ypač dabar, kai, rodos, net nebebuvo dėl ko kovoti. Riteriui, savo ruožtu, kvapą užgniaužė kai kurių miestelėnų išvaizda – prakeikimo žymės ant jų buvo ypatingai ryškios. Tamsusis sniegas deformavo miestiečių kūnus, priauginęs jiems keistų ataugų, kai kuriems – ir papildomų rankų ar kojų. Prakeiksmas sugadino kažką esminio jų viduje.

- Deja, daug laiko apmąstymams nebuvo – suodę riterio bei žynio kvapą, žmogžvėriai pagaliau prisikasė prie kelionės draugų. Pastatą užtvindė aštriomis iltimis ir nagais blyksinčių siaubūnų lavina. Juodasis riteris kaip įmanydamas mėgino apginti jiems prieglobstį suteikusius miestiečius, bet greitai savo ištikimąjį kalaviją nuleido – priešų buvo pernelyg daug. Gniuždomas iki tol nepatirto gėdos jausmo karžygys su burtininku spruko tolyn į griuvėsių labirintą. Bet labiau nei sąžinė riterį kamavo baimė – išgąsdino jį ne sudarkyti kaukiančių siaubūnų snukiai, o padarų dėvimos mėlynos bei raudonos uniformos. Pražūtingo speigo akivaizdoje pranyko skirtumai net tarp nesutaikomų priešų.

- Galų gale ilgoji kelionė atėjo į pabaigą: riteris su žyniu milžiniškomis pastangomis pasiekė paslaptį bokštą. Nors didžioji dalis miesto mūrų buvo suniokota, Pilkasis Bokštas stūgsojo aukštas ir išdidus – protėvių karalysčių didybės paminklas. Deja, kaip ir kiekvieną stebuklingą tvirtovę, šią kai kas saugojo: bokšto papėdę apsvijusi milžiniška pabaisa, dievų ugnimi alsuojantis slibinas. Padaras miegojo. Kito kelio nebuvo – keliauninkai be galo atsargiai prisėlino prie tvirtovės vartų ir įslinko vidun. Kažin kodėl drakonas į juos nekreipė dėmesio? Bokšto vidų rado įrengtą taip, lyg burtininkai būtų tikėjęsi dievų prakeikimo - amuletais bei užkeikimais apsaugotos sienos gynė nuo speigo, o tvirtovės požemius užpildė maisto atsargos, kurių kiekio galėjo užtekti daugeliui kartų.

- Užkopęs į bokšto viršūnę riteris be vargo surado generolo taip trokštamą slaptą ginklą. Tai tebuvo kažin koks užkeikimas, įrašytas apdulkėjusiame pergamento ritinėlyje. Šalia jo gulėjo magiškas kristalas. Juodasis riteris dar prisiminė, jog tokiais stebuklingais akmenimis prieš užslenkant žiemai burtininkai bendraudavo tarpusavyje bei su tais, kurie jiems prisiekdavo ištikimybę. Paaiškėjo, jog kompanijonas žynys žinojo daugiau, nei nudavė iš pradžių - burtininkas prasitarė, kad naudojantis kristalu įmanoma perduoti užkeikimą generolui, deja, tai prabudintų bokštą saugantį slibiną. Šis nenurimtų tol, kol įsibrovėliai pražūtų arba nebeliktų paties bokšto - taigi, ir nieko, ką vertėtų sergėti. Vaidila žinojo, kaip keliais magiškai žodžiais sugriauti bokštą – dėl to jis buvo pakliuvęs į rytiečių nelaisvę, dėl to riteriui buvo pavesta jį išlaisvinti. Visgi žynys nenorėjęs paklusti isakymams - karas nebeturėjo prasmės, tad burtininkas Juodajam Riteriui pasiūlė tiesiog likti čia ir kartu su juo išlaukti žiemos pabaigos. Maisto pilna, speigas į vidų nepaklius - lai likusi žmonija sau prasmenga.

- Juodasis Riteris apžvelgė sugriuvusį miestą iš bokšto viršūnės - monstrus, negyvelius ir gyvuosius, kuriems nebelikę likę jokios vilties. Tolumoje buvo girdėti rytų ir vakarų kariuomenių pabūklų griausmas. Kareivis lūdnai atsiduso. Tuomet, vaidilos siaubui, riteris palietė kristalą - bet užuot perdavęs generolui užkeikimą, issiūtė žinią visiems, kas dar klausėsi, apie bokšto rūsiuose paslėptus neįkainojamus lobius. Karžygys nusimetė savo juodąjį apsiaustą – savo paprastumu tobulo juoda ar balta spalvos jam nebekėlė jokio

susižavėjimo. Tvirtovė sudrebėjo iki pamatų – slibinas pabudo. Išitraukęs savo ištikimąjį kalaviją, riteris išlindo į bokšto apžvalgos aikštelę ir pasiruošė kovai.

- Žiaurus buvo tas mūšis – dundėjo žemė, pliekė sparnai, liejosi kraujas. Bailusis žynys pasislėpęs tirtėjo rūsiuose, tad nematė, kaip drakono uodega tarsi kirvis nuskėlė bokšto viršūnę; ar kaip karžygys, atsidūręs pabaisos nasruose, atsivėdėjęs smeigė mirtiną dūrį į jos gomurį. Viskam pasibaigus abu atgulė tvirtovės papėdėje. Nebe juodasis ir net nebe riteris (šiaip ar taip, kareivis išdrįso nepaklusti savo tiesioginiam įsakymui) žvelgė aukštyn, į švininiais debesimis aptrauktą dangų, ir vylėsi, jog prieš bokšto viršūnei sudūžtant į šipulius nors kas nors išgirdo jo pasiūsta žinią. Akimircai debesys prasiskleidė ir laukymę nušvietė vienintelis blausus vakarėjančios saulės spindulėlis. Karžygys nieko gražesnio nebuvo regėjęs per visą savo gyvenime. Šalimais dvęsiantis milžiniškas žvėris žvelgė dangun su tokiu pat pasigėrėjimu.

- Praėjo savaitė, paskui – antra ir vienas po kito į bokštą pradėjo rasti žmonės. Per didžiausius vargus atkeliavę pažadėtųjų lobių jie susibūrė į gentį. Po kelių metų žynys susilaukė dukros. Ši perpasakojo riterio istoriją savo sūnui, tas – savo dukrelei. Dar daugybė kartų gimė ir pražuvo, kol galiausiai mano tėvas perpasakojo sakmę man, o aš – jums.

Laužas jau vos ruseno. Kilo vėjas ir vaidilos nešiojamas magiškas protėvių talismanas skleidė keistus garsus. Pūga jau visai čia pat. Staiga pagarbią tylą nutraukė vyriausias iš vaikų – berniukas apšaukė vaidilą melagiu. Atseit, jo tėvelis sakęs, kad vaidilos protėviai į bokštą atsikėlę kartu su kitais. Jokio Juodojo Riterio niekados nė būt nebuvę. Legendos burtai išgaravo – vaikų būrys ėmė klegėti, juoktis ir nerūpestingai patraukė atgal į Pilkojo Bokšto prieglobstį. Vaidila liko rymoti jo papėdėje. Pasikasė pakaušį – jo rankoje liko paskutinis plaukų kuokštelis. Taip, didžioji istorijos dalis – visiški pramanai, - liūdnei sau mąstė senasis žyniuonis. Bet juk joje būta ir labai svarbios tiesos. Neseniai Bokšto gentis išgirdusi gandus apie tolimuosiuose pietuose gyvenančią kitą gentį, kurios teritorijose žiema nebėra tokia nuožmi – kurios žemėse netgi pradėję augti sveiki, prakeikimo nesužaloti augalai bei gyvūnai. Deja, pats pirmas Bokšto sprendimas išgirdus šias nuostabias žinias buvo pradėti ruošti karo žygiui. Reikia tikėtis, jog bent vienas iš čia šiandien sėdėjusių vaikigalių sugebėjo perprasti istorijos esmę.

Aplinkui ėmė leisti pilkos snaigės – sulig kiekvienais metais sniegas vis šviesėjo. Tai teikė vilčių. Atsidusęs vaidila užsimerkė – paskutinį kartą. Nėra taip jau blogai, - dar spėjo pagalvoti jis, - man jau beveik trisdešimt. Nei tėvas, nei senelė tokio garbaus amžiaus nebuvo sulaukę.

Prasidėjo pūga. Sniego lavina beveik užgožė užrašą, puošiantį tvirtovės vartus – jo nesuprato niekas, nes niekas seniai nebemokėjo skaityti. „Vilniaus Televizijos Bokštas. Atominė Slėptuvė“ – bylojo didžiulės, aptrupėjusios raidės. Vaidilos delne sugniaužtas senovinis Geigerio skaitiklis pypsėjo kaip pašėlęs, bet nei jo, nei sostinės griuvėsiuose kaukiančių mutantų žynys nebegirdėjo. Branduolinė žiema tęsėsi toliau.